

Õiguskantsler

Teie 05.04.2021 nr

Meie 09.04.2021 nr 14-5/210713/2102536

COVID-19 piirangutest tingitud majandusraskused

Austatud avaldaja

Pöördusite seoses COVID-19 piirangutest tingitud majandusraskustega abipalvega õiguskantsleri poole. Teie palka on vähendatud ning kohtutäitur on arestinud sissetulekud, mistõttu on Teil tekkinud mitmed raskused ja leidsite end väljapääsmatust olukorrast.

Kui inimene oma jõududega hakkama ei saa, lasub abistamiskohustus riigi kõrval ka kohalikul omavalitsusel, kelle poole peaksitegi esimesel võimalusel pöörduma.

[Põhiseadus](#) kohustab riiki abistama inimesi erinevate sotsiaalsete riskide ilmnemisel, milleks kahtlemata on ka COVID-19 piirangutest tingitud majandusraskused. Inimväarikuse põhimõtet kaitseb põhiseaduse § 10. Selle järgi ei tohi inimest jätta ilma abist, mida ta vajab oma esmavajaduste rahuldamiseks. Esmavajaduste rahuldamine on kehtivas õiguses seotud toimetulekupiiriga. Toimetulekupiirisuurune sissetulek on seaduse järgi mõeldud katma minimaalsed kulutused toidule, riietusele ja jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks¹.

Sotsiaalhoolekandeabi toimetulekuraskuste korral

Toimetulekuraskuste korral tuleb pöörduda elukohajärgse kohaliku omavalitsuse poole. Kahjuks ei ole avaldusest leitav, millises linnas või vallas elate. Soovitan Teil viivitamatult otsida enda kodulinna või -valla veebilehelt juhised kohustuslike KOV sotsiaalteenuste taotlemiseks ja tegutseda vastavalt juhistele. Kohalik omavalitsus **on kohustatud** välja selgitama inimese abivajaduse ja sellele vastava abi, sh hindama, millist abi inimene vajab ja milline sotsiaaltoetus või -teenus abi andmiseks sobib (nt toimetulekutoetus vm sotsiaaltoetus, võlanõustamine jne). Vajalikku abi tuleb inimesele osutada mõistliku aja jooksul.

Vajaduspõhise abimeetme ja abistamise mahu otsustab kohalik omavalitsus abivajaduse hindamise põhjal. Sobivaima abimeetme valikul ja abi ulatuse määratlemisel tuleb tal lähtuda inimväarikuse ja omavastutuse põhimõtetest, esmajoonel konkreetselt inimese vajadustest. Meetme ja abistamise mahu valikut mõjutavad nii abivajaja tegevusvõime, oskused, tervislik seisund, võimalused kui ka keskkond, milles ta viibib.

---

¹ Toimetulekutoetust makstakse siis, kui inimese netosissetulek on väiksem kui toimetulekupiir. Ka sissetuleku arestimisel peab inimesele alles jääma summa, mida loetakse toimetulekupiiriks ([praegu 150 eurot kuus](#)).

Osutatava sotsiaalteenuse valiku ja mahu kaalutlused tuleb omavalitsusel kajastada haldusakti põhjenduses ning [haldusmenetluse seaduse](#) (eelkõige §-de 55 ja 56) kohaselt tuleb sotsiaalteenuse osutamine vormistada kirjaliku põhjendatud haldusaktina.

Töötasu vähendamine, sissetulekute arestimine ja võlanõustamine

[Töölepingu seadus](#) (§ 37) lubab tööandjal majanduslikest asjaoludest tulenevalt vähendada töötasu 12 kuu jooksul üksnes kolmeks kuuks. Kuigi Te ei puudutanud enda avalduses seda aspekti, soovitan Teil järele uurida, kas tööandja on töötasu vähendamisel tegutsenud korrektselt.

Kuigi täitemenetluse peamine eesmärk on kaitsta sissenõudja õigustatud huvi, arvestatakse täitmisel ka tegelikult võlgniku majanduslikku olukorda ([täitemenetluse seadustik](#) (TMS) § 45). Seaduses on püütud leida võlgniku ja võlausaldaja vastanduvate huvide vahel õiglane tasakaal. Selle tasakaalu pakub tunnetus, kust alates ei peaks võlgnik elama alla inimväärikuse piiri.

Võlgnik peab olema täitemenetluses hoolas ja aktiivne. Võlgniku aktiivsus on määrava tähtsusega tema õiguste kaitsmiseks ja selleks, et kohtutäitur saaks talle vastu tulla ja arvestada tema enda ja perekonna toimetulekuga. Seadus lubab kohtutäituril võlgniku majanduslikku olukorda arvestada, kui ta saab vajalikku teavet õigel ajal (nt enne arestimise rakendamist). Teavitamine on aga võlgniku kohustus. Kohtutäitur teeb otsuseid selle info alusel, mis tal on otsuse tegemise ajal.

TMS § 131 näeb ette võlgniku sissetulekud, millele ei saa üldse sissenõuet pöörata või millele saab seda teha erandjuhul. Sissenõuet ei saa pöörata puudega inimese sotsiaaltoetusele, [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) alusel makstavatele sotsiaaltoetustele, Eesti Töötukassa kaudu makstud töötutoetusele, sõidu- ja majutustoetusele, töövõimetoetusele (TMS § 131 lg 1).

TMS § 132 näeb ette piirangud sissetulekute arestimisel nende suurusest lähtuvalt. Sissetulekut ei arestita, kui see ei ületa ühe kuu eest ettenähtud töötasu alammäära suurust või vastavat osa nädala või päeva sissetulekust (TMS § 132 lg 1). **2021. aastal on kuutasu alammäär 584 eurot.**

Kohtutäituril on õigus nõuda võlgnikult täitemenetluseks vajalikku suulist ja kirjalikku teavet ning täitemenetluseks vajaliku dokumendi ettenäitamist (TMS § 26 lg 1). Kohtutäitur peab olenemata muudest laekumistest arestimisaktis märkima, et arestimisele ei kuulu iga kuu 584 eurot. Kohtutäituril tuleb ka arestimisaktis märkida võlgniku sissetulekud, millele ei saa üldse sissenõuet pöörata.

Kui Teie sissetuleku arestimisel ei arvestatud eelnimetatud piiranguid, **tuleb koheselt pöörduda kirjaliku avaldusega kohtutäituri poole.** Kui avalduses esitatud andmed annavad alust sissetuleku aresti alt vabastamiseks, peab kohtutäitur TMS seda tegema kolme tööpäeva jooksul. Seega on võlgniku käsutuses tõhus õiguskaitsevõimalus. Samuti võiksite küsida kohtutäituritelt arestimisakte ja paluda vajadusel arestimisaktide muutmist (TMS § 134 lg 1).

Kohtutäituri tegevust saab vajadusel vaidlustada (TMS §-d 217-218). Kohtutäituri tegevuse vaidlustamiseks on sätestatud kohustuslik kohtueelne menetlus ning nii tuleb esmalt esitada kaebus kohtutäiturile ja seejärel maakohtu poole. Kaebus kohtutäituri otsuse peale lahendatakse hagita menetluses. Sellele menetlusele on iseloomulik uurimispõhimõte, mis tähendab, et kohtul on aktiivsem roll asjaolude selgitamisel ja tõendite kogumisel.

Kohtutäituri üle järelevalve teostamiseks võib pöörduda ka Justiitsministeeriumi poole. Ministeeriumil on õigus kontrollida kohtutäituri ametitegevuse nõuetekohasust, sh õigusaktidest või heast ametitavast tulenevate nõuete, kohustuste ja tähtaegade järgimist. Justiitsministeerium võib

algatada distsiplinaarmenetluse, kui kohtutäituri ametitegevuse haldusjärelvalve tulemused või isiku kaebus või muu dokument või teade annab alust arvata, et kohtutäitur on toime pannud distsiplinaarsüüteo.

Seadus näeb ette muidki võimalusi võlgniku olukorra arvestamiseks. Näiteks juhul, kui võlgnik raskelt haigestub või on haiglas, võib kohtutäitur selleks ajaks täitemenetluse peatada (TMS § 46 lg 2 p 2). Kui aga täitemenetluse jätkamine on võlgniku suhtes ebaõiglane, võib kohus võlgniku avalduse alusel erandjuhul täitemenetluse peatada, täitmist pikendada või ajatada. Seejuures tuleb arvestada sissenõudja huve ning muid asjaolusid, muu hulgas võlgniku perekondlikku ja majanduslikku olukorda (TMS § 45, Riigikohtu 12.06.2012 määrus nr 3-2-1-79-12). Arestimise vältimiseks peab võlgnik tegema kohtutäiturile põhjendatud avalduse. Võlgniku raske majandusliku olukorraga arvestamise võimalusi kirjeldas Riigikohus 12.03.2018 määruses nr [2-16-12972](#).

Kui tunnete, et vajate lisatuge seoses võlgadega, võib küsida kohalikult omavalitsuselt [võlanõustamist](#). SHS § 44 järgi abistatakse inimest tema varalise olukorra kindlakstegemisel, võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel ja nõuete rahuldamisel, et vältida uute võlgnevuste tekkimist toimetulekuvõime parandamise kaudu ning lahendada muid võlgnevusega seotud probleeme (võlanõustamisteenus).

Juhul kui täitemenetlus on liiga keeruline ja ilma advokaadi nõustamiseta jääksid Teie õigused kaitsmata ning Teil ei ole võimalik õigusteenuse eest majandusliku seisundi tõttu tasuda, saab taotleda ka [riigi õigusabi](#). Abi võib taotleda esindamiseks täitemenetluses, õigusdokumendi koostamiseks või muuks õigusnõustamiseks. Tuleb siiski arvestada, et seadus näeb ette reeglid, mille alusel võib õigusabi andmisest keelduda. Näiteks ei anta riigi õigusabi siis, kui taotleja on ise võimeline kaitsma oma õigusi; ta saab kulude kandmiseks müüa oma vara; kulud õigusteenusele ei ületa eeldatavasti taotleja kahekordset keskmist kuusissetulekut või kui vaidluse soovitud tulemus on pigem perspektiivitu.

Loodetavasti on selgitustest Teile abi. Palun pöörduge ja küsige abi, praegusel hetkel pole keegi majanduslike murede eest kaitstud ning abivajadus võib tekkida igapäeval.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise